

TÜRK HUKUK SİSTEMİ

Türk Hukuk Sistemini; Anayasa yargısı,Adli Yargı,İdari Yargı,Askeri Yargı başlıkları altında dört ana bölüm halinde incelemek uygun olacaktır :

A-ANAYASA YARGISI

Türk Hukuk Sisteminde Anayasa Yargısı,Anayasa Mahkemesi eli ile yürütülür.

1982 Anayasası'nın 146 ila 153 üncü maddeleri arasında düzenlenen Anayasa Mahkemesi,Türk Hukuk sistemine ilk defa bundan önceki 1961 Anayasası ile girmiştir.

Anayasa Mahkemesi onyediyeden kurulur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi; iki üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden, bir üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer. Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılacak bu seçimde, her boş üyelik için ilk oylamada üye tam sayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oy alan aday üye seçilmiş olur.

Cumhurbaşkanı; üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay, bir üyeyi Askerî Yargıtay, bir üyeyi Askerî Yüksek İdare Mahkemesi genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; en az ikisi hukukçu olmak üzere üç üyeyi Yükseköğretim Kurulunun kendi üyesi olmayan yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyeleri arasından göstereceği üçer aday içinden; dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer.

Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ve Sayıştay genel kurulları ile Yükseköğretim Kurulundan Anayasa Mahkemesi üyeliğine aday göstermek için yapılacak seçimlerde, her boş üyelik için, en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır. Baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday için yapılacak seçimde en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır.

Anayasa Mahkemesine üye seçilebilmek için, kırkbeş yaşın doldurulmuş olması kaydıyla; yükseköğretim kurumları öğretim üyelerinin profesör veya doçent unvanını kazanmış, avukatların en az yirmi yıl fiilen avukatlık yapmış, üst kademe yöneticilerinin yükseköğrenim görmüş ve en az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış, birinci sınıf hâkim ve savcılarının adaylık dahil en az yirmi yıl çalışmış olması şarttır.

Anayasa Mahkemesi üyeleri arasından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile dört yıl için bir Başkan ve iki başkanvekili seçilir. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Anayasa Mahkemesi'nin görev ve yetkileri beş ana başlık altında toplanabilir:

Bunlardan ilki,kanunların,kanun hükmünde kararnamelerin,Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün şekil ve esas bakımlarından ve Anayasa değişikliklerinin de sadece şekil yönünden Anayasa'ya uygunluğunu denetlemek,ikincisi Anayasa'nın 148 maddesinin 3 üncü fıkrasında gösterilen kişileri;yani,Cumhurbaşkanını,Bakanlar Kurulu üyelerini,Anayasa Mahkemesi,Yargıtay,Danıştay,Askeri Yargıtay,Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerini,Başsavcılarını,Cumhuriyet Başsavcı vekilini,Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlarından dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılamaktır.Yüksek Mahkemenin, Yüce Divan sıfatıyla vermiş olduğu kararlar kesin olup Mahkemenin teşekkül tarzı itibariyle üyeleri arasında hukukçu ve özellikle ceza hukukçusu olmayanların da bulunabilir olması sebebi ile bir ceza mahkemesi gibi kesin mahkumiyet kararları verebilmesi eleştiri konusu olmakta,bu görevin Yargıtay'ın Ceza Dairesi Başkanlarından oluşturulacak bir heyete verilmesinin daha uygun olacağı görüşleri ileriye sürülmektedir.Bu yüksek mahkeme ayrıca siyasi partilerin kapatılması hakkındaki davaları sonuçlandırır,siyasi partilerin mali denetimini yapar,milletvekillerinin yasama

dokunulmazlıklarının kaldırılmasına Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilmesi hallerinde ilgililerin iptal istemlerini karara bağlar,Uyuşmazlık Mahkemesine başkanlık edecek üyeyi kendi üyeleri arasından seçer.

Mahkemenin ilk görevi ile ilgili olarak iptal davası açmak yetkisi Cumhurbaşkanına,iktidar ve ana muhalefet partisi Meclis gruplarına,Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki üyelere aittir.Dava açma süresi ise iptali istenen mevzuatın Resmi Gazetede yayınlanmasından başlayarak altmış gündür.Mahkemeler de uygulamaları gereken kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmeleri veya taraflardan birinin ileri sürdüğü Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi bulmaları durumunda yüksek Mahkemeye başvurabilirler.Mahkemenin verdiği iptal kararları kesin olup gerekçesi yazıldıktan sonra açıklanır ve Resmi Gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe girer,olayın özelliğine göre yüksek Mahkeme iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir,böyle durumlarda Türkiye Büyük Millet Meclisi iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğu dolduracak kanun tasarı veya teklifini öncelikle görüşüp karara bağlar,iptal kararları geriye yürümez.Resmi Gazetede hemen yayınlanması gereken iptal kararları,yasama,yürütme ve yargı organlarını,idare makamlarını,gerçek ve tüzel kişileri bağlar.

B-ADLİ YARGI

Anayasa'nın 154 üncü maddesi ile 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'na göre kurulan Yargıtay,adli yargı alanındaki en üst mahkeme olup,adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir.Bu görevinin dışında kanunlarla belirlenen bazı davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakmakla yükümlüdür.Yargıtay üyeleri,birinci sınıfa ayrılmış adli yargı hakim ve Cumhuriyet Savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nca üye tam sayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla seçilirler.

Yargıtay ,Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde Padişah Abdülaziz tarafından 6 Mart 1868 tarihinde DİVANI AHKAMI ADLİYE adı ile kurulmuş,18 Haziran 1879 tarihinde MAHKEME-İ TEMYİZ adını almış,İmparatorluğun yıkılmasından sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetince Sivas ilinde MUVAKKAT TEMYİZ HEYETİ adı ile oluşturulmuş, daha sonra Eskişehir'e TEMYİZ MAHKEMESİ adı ile nakledilmiş, 10 Ocak 1945 tarih ve 4695 sayılı Yasa ile bugünkü adını almıştır.Yargıtay, 1935 yılı Eylül ayında Eskişehir'den başkent Ankara'ya taşınmış olup iş yükünün artması sonucu yeni Daire'ler ilavesi ve dolayısıyla yeni üyelere gereksinim olması sebebi ile bugün üye kadrosu bakımından dünyada eşi olmayan bir hüviyete bürünmüştür.

Yargıtay,mahalli mahkemelerden tetkik edilmek üzere kendisine gelen dosyalardaki ihtilafların cins ve niteliklerine göre hukuk ve ceza daireleri olarak ikiye bölünmüş durumdadır,bu dairelerin sayısı artan iş hacmine göre artırılmakta ve birden başlamak üzere her daire teselsül eden sayılar almaktadır.Yargıtay'da yirmi bir hukuk,on bir ceza dairesi ve her dairede bir daire başkanı ile yeteri kadar üye bulunur.Şüphesiz ki bu daireler arasında Yargıtay Yasasında öngörülen bir işbölümü bulunmaktadır.Yargıtay hukuk daireleri başkan ve üyelerinden oluşan Hukuk Genel Kurulu ve keza ceza daireleri başkan ve üyelerinden oluşan Ceza Genel Kurulu mevcut olup bu yüksek kurullar da Yasada kendilerine verilen görevleri yerine getirmektedirler.Bunların dışında Yargıtay birinci başkanı,birinci Başkan vekilleri,daire başkanları,üyeler,Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı vekilinden oluşan Yargıtay Büyük Genel Kurulu,Yargıtay birinci başkanı ile birinci başkan vekillerinden ve daire başkanlarından oluşan Başkanlar Kurulu,Birinci Başkanlık Kurulu,Yüksek Disiplin Kurulu ve Yönetim Kurulu gibi diğer yapılanmalar da mevcuttur.

Yargıtay bünyesi içerisinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı adı ile oluşturulan teşkilat,Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı,Başsavcı Vekili ,Başsavcı Başyardımcısı ile yeteri kadar Cumhuriyet Başsavcı yardımcılarının teşekkül etmiş olup Yargıtay Yasası'nın 27 ve 28 inci maddelerinde sayılan görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

Adli yargı teşkilatını öncelikle hukuk ve ceza mahkemeleri olarak ikiye, daha sonra her ikisini de genel ve ihtisas mahkemeleri olarak yine ikiye ayırmak uygun olur.

HUKUK MAHKEMELERİ

a-Genel mahkemeler:

aa-Sulh Hukuk Mahkemeleri:

Tek hakimli olan bu mahkemelerin görevi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 8 inci maddesinde belirtilmiş olan istisnai davalara bakmaktır.İşi çok olan yerlerde bu mahkemeler birden ziyade olabilir,her il ve ilçe merkezinde,işi çok olan bucaklarda sulh mahkemesi kurulur.

Madde 8 - (Değişik madde: 26/02/1985 - 3156/2 md.)

Sulh mahkemesi:

I - İflas davalarıyla vakfa ilişkin davalar hariç olmak üzere, mamelek hukukundan doğan değer veya miktarı beş milyar lirayı geçmeyen davaları, *1*

II - Dava konusu olan şeyin değerine bakılmaksızın:

1. İcra ve İflas Kanununun onuncu babında yer alan 269 ve 272 nci ve sonraki maddeleri hükümleri hariç olmak üzere, kira sözleşmesine dayanan her türlü tahliye, aktin feshi yahut tesbit davaları, bu davalarla birlikte açılmış kira alacağı ve tazminat davaları ve bunlara karşılık olarak açılan davaları,

2. Taşınır ve taşınmaz mal veya hakkın paylaşılmasına ve ortaklığın giderilmesine ait davaları,

3. Taşınır ve taşınmaz mallarda yalnız zilyetliğin korunması ile ilgili davaları.

4. (Değişik alt bend: 09/01/2003 - 4787 S.K./9. md.) Borçlar Kanununun 91, 92 nci maddelerinde mahkeme veya hakime verilen işleri,

5. Mirascılık belgesi verilmesi hakkındaki isteklerle, bu belgenin değiştirilmesi veya iptali davalarını,

III - Bu ve diğer kanunların sulh mahkemesi veya hakimlerini görevlendirdiği dava ve işleri,

Görür.

bb-Asliye Hukuk Mahkemeleri:

Asliye hukuk mahkemeleri, sulh hukuk mahkemelerinin görevleri dışında kalan ve özel hukuk ilişkilerinden doğan her türlü dava ve işler ile kanunların verdiği diğer dava ve işlere bakar. Asliye hukuk mahkemeleri de tek hâkimlidir

Her ilçede ve il merkezinde kurulu bulunan asliye hukuk mahkemeleri genel görevli mahkemeler olup Sulh Hukuk Mahkemelerinin görevi dışında kalan bütün davalara ve işlere bakmakla görevlidirler.Bu mahkemeler de işin çokluğuna göre birden ziyade olabilir,tek hakimli mahkemelerdir.Ayrı bir ticaret mahkemesi bulunmayan yerlerde o yer asliye hukuk mahkemesi aynı zamanda ticaret mahkemesi sayılır ve ticari davalara da bakar.

b-İhtisas Mahkemeleri:

aa-İş Mahkemeleri:

İlgili kanunun ilk maddesine göre “işçi sayılan kimselerle işveren veya işveren vekilleri arasında iş akdinden veya İş Kanunu’na dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesi ile görevlidir”.

5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’nun 1.maddesinde öngörülen iş davalarına bakan tek hakimli mahkemeler olup bu tür davaların ve ihtilafların yoğun olduğu yerlerde görülen lüzum üzerine kurulurlar.

Madde 1 - İş Kanununa göre işçi sayılan kimselerle (o kanunun değiştirilen ikinci maddesinin Ç, D ve E fıkralarında istisna edilen işlerde çalışanlar hariç) işveren veya işveren vekilleri arasında iş akdinden veya İş Kanununa dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesi ile görevli olarak lüzum görülen yerlerde iş mahkemeleri kurulur.

Bu mahkemeler:

A) 5018 sayılı kanunun 4 üncü maddesinin (E) fıkrasına göre sendikaların açacakları ve bu sıfatla aleyhlerine açılacak hukuk davalarına;

B) İşçi Sigortaları Kurumu ile sigortalılar veya yerine kaim olan hak sahipleri arasındaki uyuşmazlıklardan doğan itiraz ve davalara da bakarlar.

İş mahkemesi kurulmamış olan yerlerdeki bu davalara o yerde görevlendirilecek mahkeme tarafından, temsilci üyeler alınmaksızın, bu kanundaki esas ve usullere göre bakılır.

Fiili ve hukuki imkansızlıklar dolayısıyla iş mahkemesinin toplu olarak görevini yapamadığı hallerde de yukarki fıkra hükmü uygulanır.

bb-Ticaret Mahkemeleri:

Ticaret mahkemeleri yalnız ticari davalara bakar. Ticaret mahkemeleri, asliye hukuk mahkemelerinin daireleri durumundadır, dolayısıyla asliye ticaret mahkemeleri olarak da adlandırılırlar. Ayrı bir ticaret mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk mahkemesi aynı zamanda ticaret mahkemesi sıfatıyla da görev yapar.

Ankara,İstanbul,İzmir gibi ticari nitelikte davaların yoğun olduğu merkezlerde kurulu olan bir başkan ve iki üyeden müteşekkil toplu mahkemeler olup o yerlerdeki asliye hukuk mahkemelerinin birer dairesi durumundadırlar.İşin yoğunluğuna göre birden ziyade ticaret mahkemesi kurulabilir.Görevleri 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 4.maddesinde zikredilen ticari davalara bakmaktır.

551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname'nin 146 ncı,554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname'nin 58 inci,555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname'nin 30 uncu,556 sayılı Markaların Korunması Hakkındaki Kararname'nin 71 inci maddelerine göre 25.12.2000 tarihi itibari ile İstanbul ilinde üç hakimli toplu mahkeme şeklinde çalışacak Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi ile 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'dan doğan uyuşmazlıklara bakmak üzere İstanbul,Ankara ve İzmir illerinde tek hakimle çalışacak Tüketici Mahkemeleri kurulmuştur.

5846 sayılı Yasanın 76 ncı maddesinde 4630 sayılı Yasa ile yapılan değişikliğin bir sonucu olarak 26.3.2001 tarih ve 335 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararı ile İstanbul ilindeki Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi,5846 sayılı Yasa ile ilgili ihtilaflara da bakmakla görevlendirilmiş,İstanbul dışındaki yerlerde ise Komisyonların bulunduğu ağır ceza merkezlerinde olmak üzere;hukuk davalarına asliye hukuk mahkemelerinin,ikiden fazla hukuk mahkemesi varsa 3 nolu asliye hukuk mahkemesinin,iki asliye hukuk mahkemesi varsa 1 nolu asliye hukuk mahkemesinin bakması uygun görülmüştür.

Madde 4 - 21 inci maddenin birinci fıkrası gereğince her iki taraf için ticari sayılan hususlardan doğan hukuk davaları ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın:

1. Bu kanunda;
2. Medeni Kanunun, rehin mukabilinde ikraz ile meşgul olanlar hakkındaki 876 ila 883 üncü maddelerinde;
3. Borçlar Kanununun, bir işletmenin satılması veya diğeriyle birleştirilmesi hakkındaki 179 ve 180, rekabet memnuiyetine dair 348 ve 352, neşir mukavelesi hakkındaki 372 ila 385, itibar mektubu ve itibar emri hakkındaki

399 ila 403, komisyona dair 416 ila 429, ticari mümessiller ve diğer ticari vekiller hakkındaki 449 ila 456, havale hakkındaki 457 ila 462, vedia hakkındaki 463 ila 482 nci maddelerinde;

4. Alameti farika, ihtira beratı ve telif hakkına mütaallik mevzuatta;

5. Bu kanunun 135 inci maddesinde yazılı ticarete mahsus yerler hakkındaki hususi hükümlerde;

6. Bankalar ve ödünç para verme işleri kanunlarında; tanzim olunan hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılır. Şu kadar ki; her hangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmiyen havale, vedia ve telif hakkından doğan davalar bundan müstesnadır.

Ticari davalarda dahi deliller ve bunların ikamesi Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine tabidir.

(Ek fıkra: 20/04/2004-5136 S.K. 1.mad) İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü ile Adalet Bakanlığınca, bu Kanunun Dördüncü Kitabında yer alan deniz ticaretine ilişkin ihtilaflara bakmak ve asliye derecesinde olmak üzere Denizcilik İhtisas Mahkemeleri kurulur. Bu mahkemelerin yargı çevresi Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenir. .

cc-Tapulama (Kadastro) Mahkemeleri:

766 sayılı Tapulama Kanunu'na göre kurulan ve tek hakimli olan bu mahkemeler,3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 48.maddesi ile 766 sayılı Yasanın iptal edilmesi sonucu 3402 sayılı Yasanın geçici 1.maddesine göre kadastro mahkemesi adını almıştır,görevlerini 3402 sayılı Yasa hükümlerine göre yürütürler.

Kadastro mahkemesi; taşınmaz mal mülkiyetine ve sınırlı aynî haklara, tapuya tescil veya şerh edilecek veyahut beyanlar hanesinde gösterilecek sair haklara sınır ve ölçü uyumsuzluklarına, kadastroya ve tapu sicilini ilgilendiren benzeri davalara ve özel kanunlarca kendisine verilen işlere bakar;Kadastro veya kadastro ile ilgili verasete ait uyumsuzlukları çözümleyebileceği gibi, istek üzerine veraset belgesi de verebilir”.

çç-İcra Mahkemeleri

2004 yılında çıkarılan 5092 sayılı kanunla birlikte daha önceleri icra tetkik mercii olarak adlandırılan bu makamın adı icra mahkemesi olarak değiştirilmiştir. İcra mahkemesinin en önemli görevleri arasında icra dairelerinin gerçekleştirdiği işlemlere karşı yapılan şikâyetlerin incelenmesi, icra dairesine sunulan itirazların incelenmesi, icra ve iflas dairelerinin gözetimi ve denetimi yer alır. **İcra Tetkik Mercileri:** 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na göre kurulan ve tek hakimli olan bu mahkemeler,kendilerine bağlı olan İcra ve İflas Dairelerinin muameleleri ile ilgili itirazları ve bu dairelerin görevlileriyle alakalı şikayetleri değerlendirerek bir sonuca bağlarlar,ayrıca İcra İflas Kanunu'nun 331 ve devamı maddelerinde düzenlenen icra ve iflas suçlarına ilişkin tahkikatları yürüterek sorumluları hakkında Yasada öngörülen cezaları tertip ederler.

dd- Aile mahkemeleri

Adalet Bakanlığı tarafından her ilde ve nüfusu yüz binin üzerindeki her ilçede tek hâkimli ve asliye hukuk mahkemesi derecesinde olmak üzere kurulur “Medeni Kanun’un 2.kitabı olan aile hukuku kapsamına giren ve medeni kanunun yürürlüğü hakkındaki yasaya göre aile hukukundan doğan davalar ile aile hukukuna ilişkin yabancı mahkeme kararlarının tanıma ve tenfizi yanında, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasada öngörülen tedbir kararlarını almak, ayrıca diğer yasaların verdiği görevleri yapmak” aile mahkemelerinin görevlerini oluşturmaktadır.

CEZA MAHKEMELERİ

a-Genel Mahkemeler:

aa-Sulh Ceza Mahkemeleri:

5235 sayılı kanunun 10. maddesine göre “kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, iki yıla kadar (iki yıl dahil) hapis cezaları ve bunlara bağlı adli para cezaları ile bağımsız olarak hükmedilecek adli para cezalarına ve güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanması” sulh ceza mahkemelerinin görevi içindedir.

Tek hakimli mahkemeler olup, özel yasalarda ve tüzüklerde sulh ceza mahkemelerinin göreceği belirtilen kabahat cinsinden davalara, Türk Ceza Kanunu’nun 11. maddesinde tanımı yapılan kabahatlere mahsus cezaları gerektiren fiillerle ilgili davalara, yukarı sınırı bir seneyi geçmeyen hapis cezasını gerektiren fiillerle ilgili davalara, idari mercilerce verilmiş olan ve Sulh Ceza Mahkemelerine itiraz edilebileceği belirtilen kararlarla ilgili davalara bakmakla görevlidirler. Duruşmalarında Cumhuriyet Savcısının hazır bulunması söz konusu değildir. Sulh Ceza Mahkemesinin kurulu bulunduğu mahallin iş durumuna göre birden ziyade olabilir ve yine iş durumuna göre bunlardan birisi Trafik Mahkemesi olarak görevlendirilebilir.

bb-Asliye Ceza Mahkemeleri:

5235 sayılı kanunun 11. maddesi uyarınca “kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır”.

Sulh Ceza ve Ağır Ceza Mahkemelerinin görevleri dışında kalan, özel yasasında asliye ceza mahkemesince görülüp karara bağlanacağı açıklanan veya özel yasasında hangi mahkemede görülüp karara bağlanacağı açıklanmamış olmakla birlikte sulh ve ağır ceza mahkemesinin görevi içinde bulunmayan bütün ceza davalarına bakmakla görevli, tek hakimli mahkemelerdir. Her asliye ceza mahkemesi nezdinde bir Cumhuriyet Savcısı bulunur ve duruşmalarına iştirak eder. Bu mahkemeler de iş yoğunluğuna göre birden başlamak üzere teselsül eden numaralar alarak adlandırılırlar ve bunlardan 1 numaralı olan kaçakçılık davalarına, 2 numaralı olan basın yolu ile işlenen suçlarla ilgili davalara bakarlar. Bölgenin özelliği gerektiriyorsa bu mahkemelerden bir tanesi kambiyo suçlarına bakmakla görevlendirilir.

551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname, 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname ile 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda zikredilen ceza davalarına bakmak üzere İstanbul ilinde tek hakimli Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesi; Kararnamelere muhalefet yönünden 25.12.2000, 5846 sayılı Yasaya muhalefet yönünden 26.3.2001 tarihi itibarı ile görevlendirilmiştir. İstanbul dışındaki yerlerde ise Komisyonların bulunduğu ağır ceza merkezlerinde olmak üzere asliye ceza mahkemesinin, ikiden fazla asliye ceza mahkemesi varsa 3 nolu asliye ceza mahkemesinin, iki asliye ceza mahkemesi varsa 1 nolu asliye ceza mahkemesinin görevlendirilmesine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nca karar verilmiştir.

cc-Ağır Ceza Mahkemeleri:

Bir başkan ve iki üyeden teşekkül eden bu mahkemeler, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun 421 inci maddesinde sayılan ölüm, ağır hapis ve on seneden fazla hapis cezalarını gerektiren cürümlerle ilgili davalara bakarlar, bu mahkemelerin duruşmalarında da Cumhuriyet Savcısı hazır bulunmaktadır. Ağır Ceza Mahkemeleri de kurulu bulundukları bölgenin iş durumuna göre birden ziyade olabilir, Asliye Ceza Mahkemelerinde olduğu gibi 1 numaralı olanlar kaçakçılık, 2 numaralı olanlar basın davalarına bakmakla yükümlüdürler. Bunların dışında kalmakla birlikte suçluların görev, sıfat ve memuriyetleri sebebi ile ağır ceza mahkemelerinde görülmesi kararlaştırılan davalara da bakarlar.

5235 sayılı kanunun 12. maddesi gereğince “kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanunu’nda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmi belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir”. 2005 yılında yürürlüğe giren 5271 sayılı Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu’nun (CMK) yürürlüğe girmesiyle birlikte yeni CMK’nın 250. maddesinde geçen suçlara yönelik özel yetkili ağır ceza mahkemeleri görevlidir.

Türk Adli Yargı Teşkilatında Bölge Adliye Mahkemeleri (İstinaf Mahkemeleri)

İstinaf, Arapça kökenli bir kelime olup Yargıtay ile ilk derece mahkemeleri arasında kurulacak üst derece mahkemelerince yapılacak olan yargısal denetimin adıdır. Yani mahkemelerin verdiği kararlar bir üst mahkemede bir kez daha gözden geçirilecek, gerekirse yeniden duruşma yapılacak, delil toplanacak ve tanık dinlenebilecektir.

Mahkeme kararlarının bir kez daha incelenmesi, denetlenmesi adli hataların ortadan kaldırılarak doğru ve adil kararlar verilmesine hizmet edecektir. Özellikle istinaf mahkemelerinde görev yapacak hâkimler tecrübeli ve uzmanlaşmış olanlar arasından seçileceğinden ve toplu olarak çalışacaklarından kararların en az hatayla alınmasını sağlayacaktır.

Kanuna göre toplam 5 yıla kadar olan hapis cezaları, değeri 5 bin liraya kadar olan hukuk davaları ve her türlü para cezasına ilişkin kararlar, on yıla kadar hapis cezası gerektiren suçlara dair beraat kararları istinaf mahkemelerinde karara bağlanacağı için Yargıtay'a gitmeyecektir. Hukukçuların ifade ettiğine göre bu tablo Yargıtay'ın iş yükünü oluşturan davaların % 60-70'ini ortadan kaldıracaktır.

Bu şekilde Yargıtay'ın iş yükünün azalması demek, karara bağlanmak üzere yıllarca dosyaların Yargıtay'da beklememesi anlamına gelecektir. Avrupa Konseyi'nin CEPEJ raporunda Adalet Bakanlığı istatistiklerine dayanılarak verilen bilgiye göre davalar Türkiye'de ortalama 246 günde karara bağlanmaktadır. O zaman nasıl oluyor da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Türkiye'yi 4, 6, 8 yıl süren davalar nedeniyle mahkûm etmektedir. Demek ki kalan süreyi, dosyalar Yargıtay'da bekleyerek geçirmektedir. Birkaç yıl bekledikten sonra da bozulan dosya ilk derece mahkemesine giderek süreç yeniden başlamaktadır. İşte istinaf, hem adli hataları hem de Yargıtay'ın iş yükünü azaltacaktır ki buda kendiliğinden yargılamanın 6 ila 8 yıl yerine çok daha kısa sürede, hatasız, adil ve makul sürelerde sonuçlanmasını sağlayacaktır.

b-İhtisas Mahkemeleri:

aa-Devlet Güvenlik Mahkemeleri:(Mülga)

Görevi, Terörle Mücadele Kanunu'nda sayılan suçlarla ilgili davalara bakmaktır. Bu görevler artık ağır ceza mahkemelerine devredilmiştir. 2004 yılında çıkan yasa ile görevlerine son verilmiştir.

Bu mahkemeler, 1983 yılında kabul edilen 2845 sayılı Yasa ile kurulmuşlardır. Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, hür demokratik düzen, Cumhuriyet aleyhine işlenen ve doğrudan doğruya Devletin iç ve dış güvenliğini ilgilendiren suçlara ilişkin davalara bakmak üzere sekiz ayrı ilde halen faaliyetlerini sürdürmektedirler. Her mahkemede bir başkan ve iki asıl üye ile ayrıca iki de yedek üye vardır. Son değişikliğe kadar asıl ve yedek üyelere birer tanesi askeri hakim statüsünde iken şu anda bütün hakimleri sivil yargıçlardan oluşmaktadır. Keza evvelce Savcılık teşkilatı içerisinde askeri savcılar da yer almakta iken bu uygulamada dahi ortadan kalkmış durumdadır. Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görevi, 2845 sayılı Yasanın 9 uncu maddesi ile 1991 yılında yürürlüğe giren 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda sayılan suçlarla ilgili davalara bakmaktır. Bu mahkemelerde de asıl olarak Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu tatbik edilmekle birlikte bir iki noktada farklı muhakeme usullerinin tatbik edilmesi görevlerinin özelliğinden kaynaklanmakta, ancak bu husus tenkit konusu olmaktan kurtulamamaktadır.

bb-Çocuk Mahkemeleri:

1979 yılında kabul edilen 2253 sayılı Yasa ile kurulan bu mahkemeler bir başkan ve iki üyeden oluşan toplu mahkemelerdir. 15 yaşını bitirmeyen küçükler tarafından işlenen ve genel mahkemelerin görevine giren suçlara ilişkin davalara bakmakla yükümlüdürler. Yasanın 30. maddesine göre Adalet Bakanlığınca her çocuk mahkemesine yeteri kadar sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ, psikolog ve psikiyatr atanır.

Çocuk mahkemesi, tek hâkimden oluşur. Bu mahkemeler her il merkezinde kurulur. Çocuk mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısı bulunmaz". Bu mahkemelerin görevleri de Çocuk Mahkemeleri yasası 26. maddesinde belirlenmiştir: "Çocuk mahkemesi, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalara bakar". Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından aynı zamanda çocuk ağır ceza mahkemeleri kurulmuştur.

C-İDARİ YARGI

Anayasa'nın 155 inci maddesi gereğince kurulan Danıştay, idari yargının en üst sırasında yer alan yüksek idare mahkemesi, danışma ve inceleme merciidir. Yönetimi ve temsili Danıştay Başkanına ait olup Hükümet'le olan ilişkilerini Başbakanlık aracılığıyla yürütür. Danıştay'da karar organları; Daireler, Danıştay Genel Kurulu, İdari İşler Kurulu, İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu, İçtihatları Birleştirme Kurulu, Başkanlık Kurulu, Yüksek Disiplin Kurulu, Disiplin Kurulu gibi bölümlerden oluşmaktadır. 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 23 üncü maddesinde sayılan görevleri arasında; idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinden verilen kararlarla, ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülen davalarla ilgili kararlara karşı temyiz istemlerini incelemek ve karara bağlamak, kanun tasarı ve teklifleri hakkında görüş bildirmek, tüzük tasarılarını ve imtiyaz sözleşmelerini incelemek, Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık tarafından gönderilen işler hakkında kanaat belirtmek gibi hususlar vardır.

İdari Yargı bölümünde Danıştay'dan sonra söz edilmesi gereken mahkemeler sırası ile Bölge idare mahkemeleri, İdare mahkemeleri ve Vergi mahkemeleridir. Bu mahkemelerin görevleri, kuruluş ve işleyişleri 1982 yılında kabul edilip yürürlüğe giren 2576 sayılı Yasa ile düzenlenmiştir. Her üç mahkeme de birer başkan ve ikişer üyeden oluşan toplu mahkemelerdir.

a-Bölge idare mahkemeleri :

Yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemelerinde tek hakim tarafından 7 inci madde hükümleri uyarınca verilen kararları itiraz üzerine inceleyerek karara bağlar, idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözümler.

Genel idari yargı düzeninde ilk derece idare mahkemelerinin bir üstünde olan yüksek mahkeme olarak oluşturulmuştur. Türkiye'deki bölge idare mahkemeleri, yargı çevresindeki idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin tek hakimle verdiği kararları itiraz üzerine inceler ve kesin olarak hükme bağlar. Yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıklarını kesin karara bağlar ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirir.

b-İdare mahkemeleri :

İdarenin yaptığı tasarruflar ve uygulamalarla ilgili iptal davalarını, genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davaları sonuca bağlar.

Vergi mahkemelerinin görevine giren davalarla ilk derecede Danıştay'da çözümlenecek olanlar dışındaki,

İptal davalarını,

Tam yargı davalarını,

Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan idarî sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davaları,

Diğer kanunlarla verilen işleri, yapar.. Türkiye'de 31 ilde idare mahkemesi bulunmaktadır.

c-Vergi mahkemeleri :

Genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunlara ilişkin zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davaları, 6183 sayılı Amme Alacakları Tahsili Usulü Hakkında Kanun'un uygulanmasına ilişkin davaları halleder.

Yasal dayanağı idare mahkemeleri ile aynı olan vergi mahkemelerinin görev alanına, 6. madde uyarınca,

"genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri malî yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davalar,

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un uygulanmasına ilişkin davalar,

diğer kanunlarla verilen işler" girmektedir. Türkiye'de 30 ilde vergi mahkemesi bulunmaktadır.

D-ASKERİ YARGI

Askeri yargının üst dereceli mahkemesi olan Askeri Yargıtay, Anayasa'nın 156 ncı maddesi ile düzenlenmiş olup,askeri mahkemelerden verilen karar ve hükümlerin son inceleme merciidir.Bu görevinin dışında asker kişilerin kanunla gösterilen belli davalarına ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.Askerî Yargıtay üyeleri, birinci sınıf askeri hakimler arasında Askerî Yargıtay Genel Kurulu'nun her boş yer için göstereceği üçer aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilir.

a-Askeri Mahkemeler :

353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'na göre kolordu,ordu,kuvvet komutanlıkları ve Genelkurmay Başkanlığı nezdinde Milli Savunma Bakanlığınca kurulan,iki askeri hakim ve bir subay üyeden müteşekkil mahkemelerdir.Genelkurmay nezdindeki askeri mahkeme,general ve amiralleri yargıladığı zaman üç askeri hakim ile iki general veya amiralden teşekkül eder.200 veya daha fazla sanıklı davalarda askeri mahkemelerde dört hakim ve bir subay üye bulunur.Askerî mahkemeler, 353 sayılı Yasanın 9 uncu maddesinde zikredilen,asker kişilerin askeri olan suçları ile bunların asker kişiler aleyhine veya askeri mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler.Aynı Yasanın 11 inci maddesinde zikredilen suçları işlemeleri durumunda asker olmayan kişilerin de askeri mahkemelerde yargılanmaları mümkündür.

b-Disiplin Mahkemeleri:

477 sayılı Yasa ile kurulmaları öngörülen disiplin mahkemeleri,biri başkan,ikisi üye olmak üzere üç subaydan müteşekkil olup,alay,tümen,kolordu,ordu,Jandarma Genel Komutanlığı,Kuvvet Komutanlıkları,Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı ve Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulur,asker kişilerin 477 sayılı Yasada zikredilen disiplin suçlarına ait davalara bakarlar.Bu mahkemelerin vereceği kararlara bir üst disiplin mahkemesine üç gün içerisinde itirazda bulunulabilir.İtiraz üzerine verilen kararlar kesin olup,verilen hükümlerde kanuna aykırılık bulunduğu tespit edilmesi durumunda Genelkurmay Başkanı,Askerî Yargıtay'a başvurması için Askerî Yargıtay Başsavcısına yazılı emir verilmesi hususunda Milli Savunma Bakanından istemde bulunabilir.

c-Sıkıyönetim Mahkemeleri:

Anayasa'nın 122 inci maddesindeki şartların tahakkuku halinde ilan edilen sıkıyönetim ilanı kararı üzerine 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 12 ila 23 üncü maddelerinde düzenlenen sıkıyönetim mahkemelerinin görevleri 15 ve 16 ncı maddelerde,uygulanacak usul hükümleri 18 inci maddede detaylı olarak sayılmış olup arızı mahkemelerdir,bölgesinde sıkıyönetim ilan edilen komutanlık nezdindeki askeri mahkemeler,sıkıyönetim ilanı ile birlikte sıkıyönetim askeri mahkemesi sıfatını kazanırlar.Bu mahkemelerden verilen kararların son inceleme merci de askeri mahkemelerde olduğu gibi Askerî Yargıtay'dır.

Türk Hukuk Sistemini; Anayasa Mahkemesi,Yargıtay,Danıştay ve Askerî Yargıtay gibi dört yüksek dereceli mahkemenin ve bu mahkemelerin daha alt kademelerindeki diğer mahkemelerin gördükleri işlere göre Anayasa Yargısı,Adli Yargı,İdari Yargı ve Askerî Yargı olmak üzere dört ana başlık altında inceledikten sonra Anayasa'nın 157 inci maddesinde yüksek dereceli mahkemelerin beşincisi olarak gösterilen Askerî Yüksek İdare Mahkemesi'nden ve daha sonra yine Anayasa'nın sıralamasına uygun olarak 158 inci maddede düzenlenen altıncı yüksek mahkeme olan Uyuşmazlık Mahkemesi'nden bahsetmek yerinde olacaktır.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ:

Bu mahkeme, 1972 yılında yürürlüğe giren 1602 sayılı Yasa ile kurulmuş olup, teşkilatı Milli Savunma Bakanlığı kuruluş ve kadrolarında gösterilir. Organları Daireler, Daireler Kurulu, Başkanlar Kurulu, Yüksek Disiplin Kurulu ve Genel Kurul'dur, üyeleri iki yılını doldurmuş kurmay yarbaylarla, albay rütbesinde üç yılını doldurmamış kurmay subaylar ve en az yarbay rütbesinde birinci sınıf askeri hakimler arasından, her boş üyelik için Askeri Yüksek İdare Mahkemesince ve Genelkurmay Başkanlığınca gösterilecek üçer aday arasından Cumhurbaşkanınca seçilirler. Bu yüksek dereceli mahkeme, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini yapar.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ:

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'la düzenlenen bu mahkemenin görevi, adli, idari, askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmektir. Hukuk ve ceza bölümleri mevcut olup hukuk uyuşmazlıkları Hukuk Bölümünde, ceza uyuşmazlıkları Ceza Bölümünde karara bağlanır. Her bölüm bir başkan ile altı üyeden oluşur. Birlikte toplanan Hukuk ve Ceza Bölümleri, Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulunu teşkil ederler. Mahkeme Başkanı, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilir. Hukuk Bölümü üyeleri, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Danıştay Genel Kurulu ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesince gösterilecek adaylar arasından Cumhurbaşkanınca seçilirken, Ceza Bölümü üyeleri, Yargıtay Ceza Genel Kurulu ile Askeri Yargıtay Genel Kurulunca gösterilecek adaylar arasından yine Cumhurbaşkanınca seçilirler.

Anayasa'nın 160 ıncı maddesinde zikredilen SAYIŞTAY klasik anlamda bir mahkeme olmamakla birlikte bu maddenin gerekçe kısmında hesap mahkemesi olarak nitelendirilmekte ve hatta bazı hesap konularında kesin hüküm verdiği için yüksek mahkeme olarak kabul edilmektedir. Ama öte yandan Anayasanın Yüksek mahkemeler başlığı altındaki 146 ve 159 uncu maddeleri arasında isimleri sayılan Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Uyuşmazlık Mahkemesi arasında Sayıştay'ın zikredilmemesi 160 ıncı maddenin gerekçesi ile çelişmektedir.

Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştay'ın kesin hükümleri hakkında ilgililer, yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararlar dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamaz.

Sayıştay'ın yaptığı denetim, parlamento adına yürütülmekle birlikte, planlanmasında, uygulanmasında ve gerektiğinde sonuçlarının parlamentoya ulaştırılmasında tümüyle bağımsız olan bir faaliyettir. Bu denetim, yasama, yürütme ve yargı faaliyetleri içine yerleştirilemeyen nevi şahsına münhasır bir kamu faaliyetidir. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde Padişah Abdulaziz tarafından 29 Mayıs 1862 tarihinde kurulan Sayıştay, 1876 tarihli Anayasa'da yer alarak ilk defa Anayasal bir kuruluş haline gelmiş, daha sonra çıkartılan 1924, 1961 ve halen yürürlükte olan 1982 Anayasalarında da yer alarak bu hüviyetini sürdürmüştür. Sayıştay Birinci Başkanı yedi yıllık bir süre için, Sayıştay üyeleri ise herhangi bir süre kaydına bağlı olmaksızın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce seçilmektedir. Sayıştay Birinci Başkanı ve üyeleri ile meslek mensuplarına yargıçlar için öngörülen teminatlar tanınmıştır.

Son olarak, Anayasa'nın YASAMA başlıklı bölümündeki 79 uncu maddede zikredilen YÜKSEK SEÇİM KURULU'ndan kısaca bahsetmek yerinde olacaktır. Bu Kurul, klasik anlamda yargısal bir faaliyet içerisinde olmamakla, bu maddenin 1 inci fıkrasında yazılı bulunan seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır hükmüne uygun olarak kurulmakla birlikte yedi asıl ve dört yedek üyeden teşekkül eden oluşumu içerisinde yer alan üyelerin hepsi Yargıtay ve Danıştay Genel Kurullarınca seçilen ve bu yüksek dereceli mahkemelere mensup olan hakimlerdir. 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 11 ila 15 inci maddelerinde zikredilen seçimle ilgili görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

Türk Hukuk Sistemimiz ile ilgili ana prensipler, 1982 Anayasamızın YARGI başlıklı Üçüncü Bölümü'nde 138 ve 160 ıncı maddeler arasındaki 23 ayrı maddede yer almaktadır.

Mahkemelerin bağımsızlığı başlıklı 138 inci maddede; hakimlerin görevlerinde bağımsız olacakları, Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri, hiçbir organ, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı, yasama ve yürütme organları ile idarenin, mahkeme kararlarına uymak zorunda oldukları hüküm altına alınmış olup,

Hakimlik ve savcılık teminatı başlıklı 139 uncu maddede hakimler ve savcıların azledilemeyecekleri, kendileri istemedikçe belirli yaştan önce emekliye ayrılamayacakları, özlük haklarından yoksun kılınamayacakları belirtilmiştir.

Hakimlik ve savcılık mesleği başlıklı 140 ıncı maddenin 2 nci fıkrasında hakimlerin bağımsızlıklarının ve teminatlarının bulunduğu tekrar vurgulanmış,

Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması başlıklı 141 inci maddede; mahkemelerde duruşmaların herkese açık olması, küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulması, mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli yazılması, davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması gereğine işaret edilmiştir.

Mahkemelerin kuruluşu başlıklı 142 nci maddede mahkemelerin kuruluş, görev ve yetkilerinin, işleyiş ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği,

Hakim ve savcılarının denetimi başlıklı 144 üncü maddede ise hakim ve savcılarının görevlerini yasaya uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma yapmanın Adalet Bakanlığının izni ile adalet müfettişlerine veya kıdemli hakim veya savcılara ait olduğu bildirilmiştir.

Anayasanın 159 uncu maddesi ile kurulması öngörülen Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu; adli ve idari yargı hakim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama ve nakletme, geçici yetki verme, yükseltme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, disiplin cezası verme, meslekte kalmaları uygun görülmeyenleri uzaklaştırma görevlerini yürütmektedir. Kurul'un başkanı Adalet Bakanı olup, Bakanlık Müsteşarı Kurul'un tabii üyesidir. Kurul'un üç asil ve üç yedek üyesi Yargıtay Genel Kurulu'nca, iki asil ve iki yedek üyesi Danıştay Genel Kurulu'nca kendi mensupları arasından her üyelik için gösterilecek üçer aday içinden Cumhurbaşkanınca dört yıl için seçilir.

Kurul kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz ve dolayısı ile Kurul'un verdiği kararlar kesindir.

Siyasi kimliği olan Adalet Bakanı'nın ve O'nun atadığı Bakanlık Müsteşarının Kurul'da görev alması, Kurul kararlarına karşı bu kararlardan etkilenen hakim ve savcılarının yargı yoluna başvuramamaları, Yargıtay ve Danıştay Genel Kurulları'nca seçilen adaylar içerisinde Cumhurbaşkanınca ayrıca tercih yapılarak Kurul'a üye atanması eleştiri konusu olup Kurul'un bütün üyelerinin meslekten olması, Kurul kararlarının yargı denetimine açık olması, Cumhurbaşkanınca adaylar içerisinde tercih yapılması sistemine son verilmesi görüşleri sık sık çeşitli zaman ve mekanlarda özellikle yargı mensupları tarafından dile getirilmektedir.